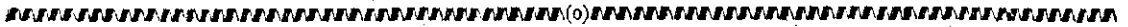

M A G Y A R K U R I R.

Bécs, Pénteken, Februárius' 21dikén, 1825.

Nagy Britannia és Irlandia.

A' Febr. 7d. és 8d. napjairól szölvő Párizsi levelek már azon vitatások' kivonásait közlik, mellyek a' két Parlamentumi házakban, a' királyi beszédre adandó, szokott köszöntő-adresz felett tartattak. A' Felső-házban, visszavetttven az Oppositionnak (Lord Stanhope és Marquis Lansdown) javítás formában készített ellenkező motiója, 3 vols ellen 61-el, 's az Alsó-házban, hol Brougham fellelte heves beszéde közben, a' Nagy Britanniaival barátságban és szövetségben élő Hatalmasságokellen, a' legilletlenebb módon kelt-ki, egyenlő akarattal fogadtattott-el a' nevezett köszönő-adresz.

A' Journal des Debats következő kivonását közli azon beszédnek, mellyet a' belső dolgok' Státus-titoknoká Peel, mindjárt Brougham után tartott: „Igen örvendek, hogy a' Ház teljes megegyezéssel határoza köszönő-adreszt és feleletet az ő Felsége kinyitó-beszédére. Minckutáná az azt ajánló tiszteletre méltó tagok olly remekül nyilatkoztaták-li magokat, az iránt hővebben kiterjeszkedni, részéről feleslegvaló lenne. Azért is csupán két pontra teszek némelly észrevételeket, melly pontok némi-némű világosítást kívánnak. Azon principiumok, mellyek a' Minisztereket kormányozák, ugyan azok, mellyeket 1765ban és 1801ben állítottunk. Egyike azon principiumoknak az, hogy mind azon javításoknál, mellyeket a' kormány kíván 's az egész belső elrendeltetésnek, minden Státus ma-

ga egyesegyedül a' megítélő bírása, és hogy ennélfogva másnak beleavatkozása igazságtalan dolog, és olyan, mellyet meg kelletik akadályoztatni. Hanem a' Státusnak, valamint a' magános személyeknek jussai is, ellenkezés' tárgyaivá lesznek, miholyest a' szomszédok' kárával gyakoroltatnak. De az efféle beleavatkozásnak szükséges voltát mindenkor világosan kelletik azonban előadni. A' mi már Spanyol Országot illeti, én, részemről azt tartom, hogy semmi sincs ezen Ország' intézeteiben ollyas, a' mi Angliának arra adhatna okot, hogy magát, annak dolgaiba avassa. De egyszersmind olly vélekedéssel is vagyok, hogy teljes jussal bírunk arra nézve, hogy vallozásunknak szükséges voltát, hathatós és barátságos hangon fejtegetessük-fel Spanyol Ország előtt. 'S midőn már ennyire kiereszkedtem, azt is ide merészlem még fűzni; hogy a' francia Király' haszédében, az ellenséges beleavatkozásnak eleendő okát nem találom. Adjunk helyt azon reménységnek, hogy a' békesség még megtartathatik. Mert mi az egész Európa intercszszéje? Mi különösen Francia Országnak legtisztább intercszszéje?... Bizonyosan a' békesség' megtarthatása. Úgy hiszem, minden Anglus megeleégszik azon iparkodásokkal, mellyeket a' Miniszterek, a' békesség' fentarthatása végett elkövettek. A' francia Király' beszéde e' tárgyban nem eléggé fontos és világos; kifejezései ezek: „Ha a' háború elkerülhetetlen.“ A' tiszteletrenéltó törvénytudó (Brougham); úgy látszik azzal tartja, hogy

a' beszédnek értelme ez: „ha Ferdinánd szabad lesz, Spanyol Országnak intézetei eltöröltetnek. Hanem én nem hiszem fundamentomosnak lenni ezen magyarázatot. A' francia Király azt mondja: „Helyheztessétek Ferdinándot olyan szabadságba, hogy Népeinek maga adhasa azon intézeteket, mellyeket csupán az ő kezeiből vehetnek.“ Ez már egyenesen azon principiumnak felállítására mutat, hogy az Országnak intézetei egyedül csak a' Királytól eredhetnek. S ez az a' principium, mellynél fogva Anglia, jóvá nem hagyhatja a' francia Király' beszédét. Más részről azonban, szükségképen megkivántató dolog minden Országokban, hogy a' Fejedelem, nemesak minden erőszaktól ment, hanem tökéletes és teljes szabadságban is legyen; de különben nem merém azért állítani, hogy ezen political principium, valamely idegen Hatalmasságnak beleavatkozását igazolhatná.“

„Kétségkívül megengedi a' Ház, hogy mélyebb körülállásokba nem boesátkozom, nem csak azért, hogy azon igen tiszteletreméltó Úr *) , ki a' külső dolgokat kormányozza, jelen ninesen, hanem mivel még van út is a' megbékélésre. Sajnállanám, ha a' kívánatos cél-érés' lehetőségé veszedelmeztenék. Lelkemnek legmélyebb meggyőződéséből mondom, hogy a' békeesség' fentarthatását ohajtom. Nem vergődött még ki a' világ a' 30 esztendő's hadnak nyomorúságaiból. Távol légyen tőlünk, hogy egy szomszéd Státus' veszedelmén kártékonyan örvendezzünk; sőt, éppen nem fondorkodva tekintvén a' velünk versent-futó Nemzet' virágzását, az megelégedésünknek legyen még inkább tárgya. Európának jelenvaló Cri-

sisében, azon igen méltó helyheztetésben van az az Ország, melly által abban munkálódik, hogy a' Despotismus' ügyével felhagyjon, és inkább egy okosabb szabadságot fundáljon-meg. — Helybenhagyván ezek szerint a' tiszteletreméltó törvénytudó (Brougham) vélekedéseinek nagyobb részét, nem fojthatom-el egyszerűsrimd sajnálkozásomat azon tekintetben, hogy a' Hazánkkal szövetségben élő Hatalmasságok ellen, sértegető észrevételekbe ereszkedett. A' nélkül, hogy a' parlamentumi tanácskozásainkat characterizáló jusról lemondanék, merem állítani, hogy a' tisztelt Orator, maga magának szemrehányásokat teszen saját kifejezései iránt, ha azon költsönösen kiállott veszedelmeinkre, s költsönösen szerzett dicsőségünkre visszaemlékezik, midőn ama Hatalmasságok és mi. Európának közös ellenségét megtámadtuk, meggyőztük s végre semmivé tettük. Miként szólhatott a' tiszteletreméltó Orator, Sándor Császárról, ezen nagy és dicsőséges Monarcháról, a' nélkül, hogy meg ne emlékeznék arról, hogy iparkodásait a' mieinkkel egyesítő, azon férjliu' kegyetlen célzásai ellen, kinek magasztalását az Orátor' szájából, idegenkedve kelle hallanunk. Avvagy lehet e felejteni azon embernek gonosz cselekedeteit Spanyol Ország ellen, lehet e felejteni az Eaghieni Herceg' meggyilkolását, s Anglia iránt viseltető halálos gyűlölséget, melly az ő romlásának oka vala? — Hasonlóképen csalatásban van a' tiszteletreméltó Orator, midőn azt láttatik hinni, hogy a' Verónai tanácskozások' tárgya, egyedül Spanyol Ország lett volna; mert ott, Olasz Országgal s a' Török Birodalommal is foglalatoskodtak. S én itten csupán azt említem, hogy az Orosz Birodalomnak, a' Törököket illető magaviselete, minden ellene tett vádakat meghazudtol; és nem hogy tulajdon birtokait akarta volna az

*) Canning Úr, Liverpool' részéről Ietvéen Parlamentumi hivatalát, most ninesen az Alsó-házban.

Orosz Birodalom nevelni, sőt inkább oda valának intézve célzásai, hogy a' Görögök részére, hasznos békességet szerezhessen. A' tiszteletreméltó törvénytudó, Ausztriáról és Nápolyról is tett még szót, 's én merem állítani, hogy Ausztria részéről a' dologla avatkozást, a' szorgos szükség-parancsolia, 's.ennélfogva cselekedete igazságos és illendő is volt. Nem azért vitt Ausztria őrizet-sereget Nápolyba, hogy azt, mint elfoglalt Státust, magának megtartaná, hanem hogy a' valóságos és fenyegető veszedelmek ellen, tulajdon Státusait védelmezné. Ezt igazolja az is, hogy ugyancsak a' Verónai Congressuson meghatározottat az az idő, melyben Piemont, az őrizet-seregtől megűrtetik."

Ezeknekutána Nagy Britannia' belső lönyvállására tért-ki Peel Úr, 's jelenté, hogy oly javallatot teszen, mellynélfogva a' Nemzet' állapotja vizsgálatnák meg, 's különösen a' taxa' kevesítése iránt tételnék rendelkezések. — Peel Úr után még Mackintosh és Denman Urak szólván, az Adresz, mint fent említettük, egyenlő akarattal jóvá hagyatott.

A' Londoni Udvari Ujság jelenti Febr. 15őjén, hogy Sir Henry Wellesley, Bath-Rend' Nagy-keresztese, Ó Királyi Felsőge részéről, rendkívülvaló Nagy-kövétté 's meghatalmazott Miniszterre neveztetett az ausztriai császári Udvarhoz, Gróf Clanwilliam pedig a' prusszus kir. Udvarhoz rendeltetett rendkívülvalóKövetnek 's meghatalmazott Miniszternek.

Mind a' mellett is, mond egy Londoni Ujság Jan. 27d., hogy még ekkoraig nem fagyott annyira bé a' Tamesis vize, hogy csak gyalog ember is merne reá menni; még is a' hideg, különösen a' csipő keleti szél, igen veszedelmes mind emberre mind'baromra nézve. Két Quacker

testvér leányok, kik arra vetették a' fejeket, hogy sebes postával, még pedig kinn a' kocsis mellett ülve, utazzanak, az általfázásból magokra vont betegségben megholtak. A' Brightonba menő postaszekér' Szerszámmestere, Jan. 26d. reggeli 4 órakor, oly elfagyódva érkezett oda meg, hogy mások emelték-le a' szekérről. Brighton' szomszédságában tele a' tengerpart havi-rézcével és vad kácsával, sőt vad hattyúk is vevék oda magokat, mellyek közzül sokak lelövöldözten, némeltyek 20 fontot is nyomtak 's orrok hegyéről farkok tolla' végéig öt lábnyi, 's kiterjesztett szárnyaik irányában 7 1/2 lábnyi hosszúságúak voltak. A' pacsirtákat oly nagy halmazonként lövöldözik, hogy dézsákkal állanak a' Brightoni piacon, 's két vadász azzal dicsekszik, hogy egy délelőtt 408at lőtt. A' veres-begyek és czinegék a' lakó-házakban keresnek menedéket. A' nagyobb madarak, szokott eledelek' szükében a' föld alatt lévő répának esnek, 's a' szántó-földeket úgy pusztítják, 's a' nagyobb nemű szelid madarak, ragadozó-madarakká lesznek az éhség miatt, annyira hogy már a' esókal, a' pacsirtáknak, sőt még a' fogoly madaraknak is nekik esnek. Mind ezen halalos hideg mellett is, annyira le tudá vetkezteini a' természetet egy anya, hogy csak akkor tájban született gyermekét, félmeztelen tette-ki a' hóra. Szerencsére csak hamar egy ott elmenő paraszt-aszszonynak szemébe ötlött a' kis ártatlan, kit magához vett, 's Havi Mária Annának keresztelteté.

Spanyol Amerika.

Protector San Martin' Proclamatiója.

„Perunak és Chilinek függetlenségét kihirdetem a' világ előtt; a' zászló, melly

alatt Pizarro az Yncák' Országát meghódította, birtokomban van, 's én — magános életre lépek vissza. Tíz esztendői hányattatások és kúszkodések, így jutalmaztatnak meg gazdagon. A' Nemzetnek akkor tett ígéretim, midőn a' csalapaczra kiállottam, bételjesedtek; a' Nemzetnek függetlenné kellett lennie, 's magának választania uralkodás formáját, 's mind ezek meglevének! A' győzedelmes Vezérnek jelenléte (bár az ment legyen is ön haszna keresésétől), mindenkor féltelmet önt az újonnan szerkeztetett Státusban, 's valósággal magamnak is értsemre esett, hogy némelyek azzal kezdenek vádolni, mintha Fejedelemségre törekedném; mellyért is, íme megteszem ezen utolsó áldozatot hazám' szabadságáért, 's e' napságtól fogva nem vagyok több egy közönséges Polgárnál. — Közönséges magaviselete iránt, oszlojának meg bár Polgár-társaimnak vélekedéseik, a' maradék megismeri majd az igazságot. Peruiak! — Egy tökéletesen megfundált Nemzeti-képviselőséget hagyok én tinétek mintegy testamentomban, melly iránt ha bizodalommal viseltettek, diadalmi-ének zenghet ajakaitokon; ha nem, úgy az Anarchia marcsongol-szélyt benneteket. Kívánom, hogy a' bölcsesség igazgassa sorsotok' kormányát, 's benneteket a' boldogság' és békeesség' fő polczára vezéreljen. Pueblo Libre, Sept. 20d. 1822. — Jose de San Martin.

New-Yorkból, Dec. 21d. indult levelek a' következő cikket közlik: „Egy Curacai levélben, melly Nov. 26d. költ, 's hozzánk ma reggel érkezett Philadelphiából, azon fontos tudósítást látjuk, hogy columbiai Generalis Montillát, Garabuya mellett, a' Guajaro Indusok' birtokában, Maracaibohoz 3 órányira nyugot felé, a' spanyol kir. Generalis Morales tökéletesen semmivé tette. Az útközet,

Nov. 23d. délelőtti 11 óra tájban kezdődött, 's már délre elválasztó győzelemet vett Morales, 's 800 fogoly, köztőlök 25 Tiszt, 1100 puska, lőpor, terebhordo. állatok 's a' t. levének győzedelme' jutalmi. A' nevezett levél, még azt is függeszti ezen tudósításhoz, hogy Montilla csupán valami 60 kőröklével szabadult meg, de utána eredtek, 's a' hely' felvése miatt, könnyen kézre keríthetik. — Gen. Morales' hivatalos Bulletinjét is közli az említett levél.

Más Ujság-levelek azonban, nevezetesen a' New-York National-Advert sor, Dec. 24d. azt tartják. Maracaiból vett hajós-tudósításainak következtetésében, hogy a' Morales és Montilla között, feljebb előadott útközet, nem egyéb volt egy esekély esetépaténál, mellyben 30—40 ember ha veszhetett-el, 's e' szerint Morales nagyította a' dolgot Bulletinjében.

Portugallia és Brasilia.

A' Rio de Janeiróból Dec. 7d. indult levelek, mellyek Febr. 4d. reggel jöttek meg Londonba, következő tudósításokkal érkeztek: „Az új Császár koronázásának ezere moniája, Dec. 15őjén ment végbe. A' had' kinyilatkoztatását Portugallia ellen, minden nap várják. Minden portugalliai kereskedő-hajó, sequestrum alá vettettek. Két P'regát és egy könnyű-hajó elevezett olly czállal, hogy a' partot tisztogassa, 's a' portugalliai vitorlával járó hajókat behajtsa.

A' Journal des Debats szerint, a' spanyol Királyné még mind Ramallalóban van, a' hova átástitatott addig, míg azon tettéért, melly szerint a' Constitutióra meg nem esküdött, tökéletesen számlá-vettetik. Gyengélkedő egészsége nem engedé mind eddig, hogy tyolabb útra mehessen. Némelyek azt hiszik, hogy Nápolyt vagy Luccát választja jövőendő lakhelyéül.

Francia Ország.

Febr. 7d. Mise előtt, audientiát adott a' Király a' pyrenaeumi armadához rendeltetett Gen. Lieut. Herczeg Hohenlohe-nak, és Vicomte Digeonnak.

Egy Febr. 2d. költ királyi rendelés követelésében, négy új Gyalog Regimentek állíttatnak, mellyeknek mindenle 3 - 5 Batalionból fog állani. Egy másik, ugyan azon napi határozásnál fogva, a' hűsz végső Gyalog Regimentek, mellyeknek ekkoráig csak 2 Batalionok volt, egyel egyel neveltetnek.

Az ifjú Bricogne, eddig a' Montpellieri királyi kincstörő-mestere, a' spanyol ellen rendelt armadához nevezetett fő fizető - mesternek.

Az Etoile azt írja Febr. 8d., hogy Herczeg Talleyrand olly intést kapott (s alkalmasint az akkori magyiseletéért, midőn a' Pair kamarában a' köszönő-adresz felett folynának a' tanácskozások), hogy a' Tuileriákban ne mutatná magát.

Egy Párizsi Ujság bizonyossága szerint, a' köszönő-adresz felett folyó vitások közben, Villele Urat megtámadták Bourdonnaye és Delalot, hogy miért nem kezdte-el már régen a' spanyol Revolutio ellen a' hadat. Némelly javítást sürgető Urak vélekedései között, a' Generális Foyé is visszavetett, mellynek célja az volt, hogy a' külső Hatalmasságokat minden részvétellől ki kellenék rekeszteni.

Brestből egy levél azt a' tudósítást közli Jan. 21d., hogy oda a' 80 ágyús Centaurus és a' Flora nevű Fregat kikészítése iránt parancsolat érkezett; két Linea-hajó, mindenik 74 - 74 ágyúval, egy ostromló hajó, két Fregat és számos Corvetek már kikészítettek 's minden órában indulhatnak. A' Jean Bart nevű Linea-hajó, parancsolatot vett, hogy Martini-quebe menjen, a' hova 600,000 Frankot viszen.

A' Journal des Debats szerint, spanyol Generalis Baró a' Eroles, Febr. 6d. estve Párizsba megérkezett.

Febr. 9d. estvéli 8 órakor, a' trónuszalában fogadta a' Király a' Deputatusok Kamarájának azon nagy Deputatióját, melly Ő Felségének, a' Kamará' nevében, a' Kamarákat megnvítő királyi beszédre vitte-meg a' köszönő feleletet.

Ugyan ezen napon a' Minisztereket, a' francia Marschalokat, Herczeg Talleyrandot, a' francia Cancellariust, számos Gen. Lieutnantot, és Gen. Majorokat, sok Paireket és Deputatusokat, és a' Nápolyi Nagy-követet, Herczeg Casteliclát fogadta-el a' Király. Ezen napon Ő kir. Hercezságek a' Monsieur és az Angoulemi Herczeg, körülvétetve fenyves General stábjoktól, a' Tuileriák' udvarában, a' pyrenaeumi armadához induló félben lévő k' Garda' hat Batalionát, 's ugyan azon Gardának egy Compánia Gyalog és egy Svadron Lovas Pattantyúsait tizennyolcz ágyúval, megmustráltak, mellynek vége lévén, Ő kir. Hercezsége a' Monsieur minden Tiszteket öszvegyűtetvén maga körül, előttök egy rövid beszédet tartott.

A' Madriti Udvarnál volt francia Nagy-követnek, Gróf de la Gardénak, ki Febr. 9d. érkezett-meg Párizsba, szerencséje volt, Febr. 11d. a' Király elébe audientiára bocsáttatni, 's később a' kir. Hercegek' udvarlására is menni.

Ouesada és a' Eroles spanyol Generalisok, ugyan az nap voltak audientián az Artoisi Grófnál a' Király testvérénél.

A' Quotidienne szerint Generalis Don Carlós Ódonnel is megérkezett Párizsba.

Herczeg San Lorenzo, Febr. 11d. indult-el (Londonon keresztül) Madrit felé.

Spanyol Ország.

Párizsi Ujság-levelekben közöltetett

spanyol határszéli tudósítások jelentik, hogy Mina bérette Seo d' Urgelt. Generális Romagosa azért hagyá - el ezen helyet, mivel puskapora 's golyóbisa elfogyott.

P r u s z s z i a.

A' prusszus Státus-Ujság így ír Febr. 13d.: „Ő Felségének a' Királynak parancsolatjából, még a' mult hónap vége előtt tudtára adatott az itteni spanyol Biztosnak, hogy közönséges hivatalának vége, és hogy a' külső Ministerium semmi némi közléseket nem fog többé tőle elfogadni. 'S minelutána megjött a' tudósítás, hogy a' prusszus Biztos, odahagyá Spanyol Országot, azonnal kiadattak az itteni spanyol Követség' paszszusai is, melly f. h. 7d. innen el is útazott.

A' Prusszia Universitásokban tanuló Ifjaknak számáról hivatalos jelentés tétett, mellynél fogva Berlinben 1215, Bonnban 600, Breslauban 617, Greifswaldenben 91, Hálában 962, és Königsberghen 273, Öszveséggel 3758 Ifjak gyakorolják a' tudományokat.

Két Siciliák Királysága.

A' Giornale delle due Sicilie jelenti Jan. 31d.: „Azon nagy Különös-törvénytörvény Nápolyban, mellyre az 1820 Jul. első napjaiban, a' fennálló Uralkodás és a' királyi tekintet ellen kiütött öszveesküvésnek ügye bizatott, Jan. 29d. a' következő Contumaxokat, u. m. Pepét, Carascosát, Minichinit, és de Concillist, mint az említett öszveesküvésnek fő indítójit, nem különben Cappuciót, Pascllát, Gracianót, d' Auriát, Russót és Pisát, mint első rendű vétkeket, közönséges megegyezéssel halálra ítélte.

B é c s.

Ő Cs. K. Felségének, a' közönségesen szeretett Fejedelemnek, f. h. 12d. előfordult születése napját, a' mint az ide mindenfelől érkezett jelentések mutatják, a' Monarchiának minden részeiben,

Isteni-tisztelettel 's jóltéví escelekedetekkel innepelték buzgó szíves indulattal hű jobbjáyai. A' haza' legjobb atyjának felséges személyéért, az ő gyermekeinek szívei mindenütt egyenes igaz szeretettel, változhatatlan hűséggel 's erős ragaszkodással telének - el, szamtalan buzgó kérések és imádságok mentek a' minden jóknak adójához, az ő hosszas időlig terjedő becses életéért, mellyet a' gondviselés által reája bizott Országok' és Népek' boldogítására szentelt. Az említett kedves nap, mindenütt szeretetnek és hűségnek innepé vala.

Ő Cs. K. Felsége méltóztatott, Testvérét Lajos Cs. K. Fő Herceget, különös felséges meglegedésének jeléül, a' Szent István magyar Király Rendének Nagy-heresztjével kegyelmesen megajándékozni, 's a' Rendnek ellességeit, Febr. 16d. az Isteni tisztelet után, a' szokott rendtartásokkal közönségesen általadni.

Ő Cs. K. Felsége, folyó hónap 13d. felséges határozásánál fogva, valóságos titkos Tanácsos és a' közönséges Udvari Kamara Tanácsosat Vázsonyheői Gróf Zichy Károly, 's a' Cseh Gubernium Vice Praesidensét Vitéz Mertens Péter Urakat, a' Cs. K. közönséges Udvari Kamara Vice Praesidenseivé méltóztatott kegyelmesen kinevezni.

Febr. 21d. a' Státus-papírosainak közép-árrok:

Státus Kötelező levele 5 pCtmal C. P. 79 1/3; Ugyan az 2 1/2 pCtmal —; Soravanasos Káltsó 1820ról 100 f. C. P. 119; Ugyan az 1821ről 100 f. C. P. —; Bizonyítás 1821d. Káltsónról 100 f. C. P. —; Bécs Városi Bankó Obligiatiók 2 1/2 pCtmal 56; 100 for. Conv. P. 249 2/3 for. V. Czbán. 1 Bank-Actia 890 1/2 for. Conv. P.

*A Gabona négy fő nemeinek árrok
általában Febr. 10d.—15d.*

(Mérőjét garasra számlálva V. Czban.)

	Búza.	Rozs.	Árpa.	Zab.
Bécsben Febr. 11d.	157	103	92	82
— Febr. 15d.	149	103	87	85
Stockerauban Febr. 10d.	137	105	—	66
Fisshamendenés Febr. 11d. és 13d.	100.	—	—	71
Nagy Enzersdorfon Febr. 12. 139	115	85	—	71

Szent-Mártonyi Ignác' Emléke.
(Életrási Tördedék.)

Ha vagynak, élőknek nekünk, halot-
taink 's névszerint elhunyt őseink iránt is
valamelly kötelességeink: bizonyára azok
közé tartozandó, hogy emlékezeteket fen-
tartani, virágoztatni, szép híreket 's tet-
teiket — ha netalán homályba eltemetve
világtól nem tudatnának — napfényre
hozni, és a' késő Unokák előtt például
tükörrül mutogatni igyekezzünk. Mert men-
nyin lehetnek a' hazában élt jelesek kö-
zül is, kik az ő időkörökben nevezetes
dolgokat vittek végbe, általmentek sokon,
észszel, bátorsággal, nagy lélekkel számta-
lanok felett tündököltek: és még is ke-
vesektől vagy senkitől sem ismertetnek
neveik, ugmint, mellyek halálokkal együtt
elenyésztek; pedig nem egyéb okból,
mint mivel nem volt tudós Iró, ki őket
általadta volna a' jövendő Nemzetségnek,
Horátsként carent quia vate sacro. Ezen
elhunyt 's kevesektől ismert jeles Hazánk-
fjainak egyike kétséglővül Szentmár-
tonyi Ignác; ki, jóllehet azon újabb
idők felé élt, mellyeket ez ügyben Ha-
zánkra nézve is kedvezőbbeknek monda-
tunk a' régieknél: mindazáltal az ő viselt
dolgai (tudtomra legalább) nemzeti tudom-
ányos írásainkban feljegyezve nem ta-
lálatnak. Teljesítem tehát ezen elhunyt

jeles férjfiú eránt hazafiúi kötelességemet:
nevét im' e' levelek által vagy a' homály-
ból kiragadván, vagy csak frissebb em-
lékezetbe hozván. Abból a' kevésből, a'
mit hiteles kutforások után, tölem itt az
Érd. Olvasó veend, ismerjen rá a' nagy
mberre: ex pede Herculem.

Szentmártonyi Ignác születése
1718ban esik. Felnevelkedvén Génuszát-
tól az egyházi pályára érte magát bivat-
tatni; melly belső hívásnak engede is.
Választá pedig az úgynevezett Jézus Tár-
saságának Szerzetét. Ennek híre neve az
ő idejében éppen culminált úgy szólván:
's ebbe kívánkoza beavattatni. Melly Tár-
saság' kebelében a' mathematica és legki-
vált astrónómiai tanulmányoknak fektüek;
mint önmagokbán is ártatlan 's állapotjá-
val is helyesen öszveférhető foglalatossá-
goknak. Kivált az Astronomiában saját szor-
galma után felettébb sokra vivé a' dolgot,
's olly híressé leve abban, hogy neve
még messze külföldön idegen Fejedel-
mek előtt is ismertetett. Ötödik János,
akkori Portugallus Király, ötét szintén a'
maga Udvarához elkíváná. Mária The-
rézia dicső emlékezetű Királynénk tehát
elbocsátá Szentmártonyt Lizabonba; hol
igen érdemes fizetés mellett királyi Taná-
csossá és Udvari Astronomusá tétetvén,
csak hamar elküldeték Braziliába, hogy
a' Spanyol és Portugal Országok között
per alatt való határokat felmérje. Ott töl-
te e' munkában néhány esztendőket; meg-
hajózá, nem egyszer, a' kerek föld leg-
nagyobb folyójét, az Amazont, 's egye-
beket, mellyek abba beömlenek; felméré
mind a' folyókat, mind a' közben fekvő
sok szigeteket; és már annyira vala mun-
kájában, hogy éppen csak a' két Király-
ság között fekvő végszéleket jelölgeté, mi-
kor Portugalliában ama világszerte isme-
retes nyughatatlanságok támadának, mel-
lyek a' Jesuita-Rend feloldoztatására is
alkalom levének (1758). Valámennyi Mis-

sionarius és egyébféle Jesuiták Braziliában találkoznak, Pombal híres Miniszterparancsolatjára, hirtelen minnyájan összefogdosztatva 's hajóra szállítva Lizabonba vitetének, és különbféle fogházakba zároltatának, hol kelle várniok a' kihallgatást. Még Szentmártonyinkra sem vétetett itt tekintet; ki pedig a' Király dolgában vala oda kiküldetve, és Lizabon közeletén ült ő is, kihallgatatlanul fogóságban; első nyolcz esztendőkön által ugyan szenvedhető környülállások között, de azután minden külföldi Jesuitákkal együtt földalatti mély tömlöczbe vetteték, mellyben tiz egész álló esztendeig napfényt nem láta, 's rizonél egyebet eledél nem nyere. Illy sanyaruságban tölte életében tizennyolcz esztendőt, a' nélkül, hogy csak okát is tudná, miért bának vele olly méltatlanul. Mária Theresia, Portugalliai Udvarnál álló Követségére Bátor Lebzelter által sokszor tudakozá a' szerencsétlennel hol-mint-létét, hogy őtet visszakérhesse: de minden uttal csak e' bizonytalan választ vevé, hogy nem találhatnék sehol. Végre, midőn első József, Portugallus Király meghalálozék (1777) 's utána nagyérdemű leánya Mária Francziska lépe a' trónusra: ennek kegyes parancsolatjára minden foglyok szabadon bocsáttatának 's közöttök vala — Szentmártonyi Ignác is. Az Ausztriai Cs. Kir. Követ azonnal magához hivatá; ada neki költségre ezer forintot, és így indula utra Bécsnek. Itt megérkezvén, minden baleseteit el kelle beszélnie a' Császárné előtt, kinek igen megésék rajta szíve, és szinte könyhullatásig megilletődék. — Melly sok hányatasai után visszatérete hazájába. Egyenesen a' Csáktornyai szigethe vevé útját, hol unokaöcsénél Főtiszt. ifjabb Szentmártonyi Ignác-

nál, Belliczai Plebánusnál és Esperestnél tölté életének hátravaló esztendejét; ennek a' lelki dajkázkodásban holtig segítségül lévén, nem különben, mint a' legakábbvaló Káplán. Prédikála, beteget látogata, haldoklóknak vigasztalást nyujta, oktató az ifjuságot, szóval: vala mindennek minden; mire nézve a' Község nem is hívá őtet soha masképpen, mint Atyának. Penzióját felosztá a' szegények közt; elhagyatott árváknak nevelést eszközte; megszorult földnépének előkölesönnel nyujta segítséget, de a' mellynek visszavárásáról még halála előtt jókor lemondá, minden adósainak leveleit szélytszaggatván. Ő mondhatá legméltóbb jussal, a' mit Virgil Didó' szájába tesz: non ignara mali miseris succurrere disco. — A' mi pedig minden egyéb dicéretes tetteinek koronája: jóllehet a' tanulmányok' csalmen minden ágában bánulandó olvasottsággal dicsekedhetett, még se hallá soha senki tőle, hogy nagyra lett volna azokkal. Vala alázatos, szerény, mértékletes, szolgálatra kész, szánakozó; emberbarát pedig és Pap, éppen a' millyent kívánhatni. Azért minden rendű emberek részvétellel hallak híret halálának, melly megtörtént Április 15d. 1793., életének 75d. esztendejében. Halála igazán csak csendes elaluvás vala. Minden valóságos betegség nélkül, csupán életerejének legvégső kimerülésében, végeztig magának-jelenléttel, vidám és Isten akaróján teljességgel megnyugoró szívvel szunnyada-bé a' hosszú halál-álmomba. Könyveken és némelly kevés számu mathematica műszereken kívül nem találtatott egész holmije között is hat forintot érő; mivel életében mindenét a' szegényekre 's csak igen keveset szokott önmagára fordítani.

E. I. P.